

razini prepoznata kao žrtva trgovine ljudima, koja potvrda nije samo administrativne prirode, već je važan segment u sferi kaznenog prava. Slijedom svega iznijetog, podnositeljica smatra da domaće vlasti nisu pravilno izvršili svoje proceduralne obveze prema članku 4. Konvencije.

ODLUKA SUDA

Europski sud je podnesiteljin prigovor odlučio ispitati samo u okviru članka 4. Konvencije. Sud je utvrdio da iako je točno da se slična pitanja mogu pojaviti na temelju članka 3. i članka 8. Konvencije, kada se radi o trgovanju ljudima Europski sud obično ispituje zahtjeve u okviru članka 4. Europski sud smatra da mu takav pristup omogućuje da pitanja zlostavljanja (iz članka 3.) i povrede tjelesnog i psihičkog integriteta (iz članka 8.) stavi u njihov opći kontekst odnosno da ga ispita u kontekstu trgovanja ljudima i seksualnog iskorištavanja. Sud smatra da su navodi o zlostavljanju inherentno povezani s trgovinom i eksploatacijom u slučajevima kada je to navodna svrha zbog koje je zlostavljanje naneseo.

Vijeće Suda je donijelo odluku 19. srpnja 2018. godine, kojom je utvrdilo povredu iz čl. 4. u proceduralnom smislu. Republika Hrvatska je podnijela zahtjev za preispitivanjem presude pred Velikim vijećem (refferal request), koji je prihvaćen.

Veliko vijeće je ponovilo da trgovina ljudima u svrhu iskorištavanja prostitucije ulazi u područje primjene članka 4. Konvencije, a koji se odnosi na ropstvo, ropstvu slične odnose te na prisilan ili obvezni rad. Stoga, Europski sud je ispitaio materijani doseg članka 4. Konvencije, služeći se standardima u međunarodnom pravu budući da članak 4. Konvencije ne sadrži navedene definicije. Da bi se određeno ponašanje moglo okarakterizirati kao trgovina ljudima, potrebno je da se ponašanje

sastoji od tri konstitutivna elementa: 1. radnje (vrbovanje, prijevoz, premještanje, prihvat osobe i druge radnje); 2. sredstva (prijetnja ili uporaba sile, otmice, prijevare, zlouporaba položaja bespomoćnosti i sl.) te 3. svrhe (iskorištavanje u svrhu prostitucije ili drugi oblici seksualnog iskorištavanja).

Pitanje ima li određena situacija sve sastavne elemente trgovanja ljudima (radnja, sredstvo i svrha) i/ili predstavlja slučaj prisilne prostitucije jest činjenično pitanje koje se mora ispitati u svjetlu relevantnih okolnosti svakog pojedinog slučaja.

Europski sud je utvrdio da pozitivne obveze države u vezi s trgovine ljudima, a koja se primjenjuju i na prisilnu prostituciju, sadrže: (1) obvezu uspostave zakonodavnog i regulatornog okvira zabrane i kažnjavanja trgovanja ljudima; (2) obvezu poduzimanja mjera zaštite žrtava ili potencijalnih žrtava trgovanja ljudima; i (3) postupovnu obvezu istraživanja potencijalne trgovine ljudima. Sud je u konkretnom slučaju ispitivao da li je Republika Hrvatska u skladu s gore navedenim pozitivnim obvezama istraživala predmet podnositeljice kao potencijalnu trgovinu ljudima.

Europski sud je utvrdio da je Republika Hrvatska udovoljila prvim dvjema obvezama, dok u odnosu na treću postupovnu obvezu, Sud je utvrdio da nije bilo naznaka da su nacionalna tijela ozbiljno pokušala istražiti sve okolnosti bitne za procjenu da li je T.M. prisilio podnositeljicu na prostituciju. Tako nadležna tijela nisu pregledala njihove Facebook račune kako bi provjerili podnositeljčine navode o načinu na koji ju je T.M. vrbovao; nisu pribavili iskaze svjedoka; nisu identificirali niti ispitali susjede i vlasnika stana u kojem su podnositeljica i T.M. živjeli, a koji su mogli razjasniti je li podnositeljica bila pod kontrolom T.M.-a. Umjesto toga, tijela progona su se uglavnom oslonila na iskaz podnositeljice zahtjeva. Dodatno, Sud je utvrdio da nacionalna tijela

nisu u obzir uzela mogući utjecaj psihološke traume na sposobnost davanja dosljednog i jasnog iskaza.

Slijedom svega navedenog, Europski Sud je utvrdio da zbog višestrukih nedostataka u istrazi, nacionalna tijela su bila onemogućena utvrditi pravu prirodu odnosa između podnositeljice i T.M. te da li je podnositeljica bila iskorištavana, čime je došlo do povrede iz članka 4. Konvencije.

PRAVIČNA NAKNADA

Na ime neimovinske štete, Europski Sud je podnositeljici dosudio iznos od 5.000,00 EUR.

2) Presuda Tolle protiv Hrvatske (broj zahtjeva 41987/13)

Dana 10. prosinca 2020. godine Europski sud za ljudska prava donio je odluku kojom je utvrdio da je podnositeljici povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja iz čl. 10. Konvencije.

ČINJENICE

Podnositeljica zahtjeva je predsjednica Autonomne ženske kuće (AŽKZ), nevladine organizacije koja pruža usluge smještaja u skloništu za žene žrtve nasilja u obitelji i njihovoj djeci. AŽKZ je 2003. godine osigurala sigurno sklonište ženi C.O. i njezinom maloljetnom djetetu tražeći zaštitu od nasilnog muža. Nakon nekoliko mjeseci boravka u AŽKZ, C.O. je s djetetom otišla iz skloništa. Nedugo nakon toga, D.O. suprug te žene, u jednom je dnevnom listu javno optužio podnositeljicu da je pomogla njegovoj supruzi, koja je inače bila strankinja, da pobjegne iz Hrvatske i otme njihovu kćer. Tog istog dana, podnositeljica je pozvana u radijsku emisiju da komentira slučaj, prilikom čega je podnositeljica oštro odbacila te optužbe te objasnila da AŽKZ ženama koje im se obrate za pomoć pruža privremeno sklonište, a da ih pritom ne nadzire i ne ograničava im kretanje dok su u skloništu, te da one u svakom trenutku svojevolarno mogu napustiti sklonište. Oštro je opovrgnula da AŽKZ ima bilo kakve veze s odlaskom te žene iz Hrvatske. D.O. se nije odazvao gostovanju u istoj emisiji u kojoj mu je bilo ponuđeno da iznese svoju stranu priče, već je protiv podnositeljice pokrenuo privatni kazneni progon za kazneno djelo uvrede jer ga je podnositeljica u radijskoj emisiji okarakterizirala kao obiteljskog nasilnika. Iako je troje svjedoka u prvostupanjskom postupku svjedočilo da je prije nego je C.O.

zatražila pomoć AŽKZ policija u više navrata intervenirala u dom supružnika C.O i D.O. zbog obiteljskog nasilja, a Neva Tolle u radijskoj emisiji govorila i o drugim slučajevima i važnosti reagiranja na obiteljsko nasilje, sud je podnositeljicu pravomoćno osudio za kazneno djelo uvrede i izrekao joj opomenu. Ključni argument hrvatskom pravosuđu je bio taj da D.O. nije pravomoćno osuđen za obiteljsko nasilje pa ga se ne može javno karakterizirati kao nasilnika.

PRIGOVORI

Podnositeljica zahtjeva prigovarala je da joj je kaznenom presudom povrijeđeno pravo na slobodu izražavanja zajamčeno člankom 10. Konvencije.

ODLUKA SUDA

Da bi ocijenio da li je došlo do uplitanja u slobodu izražavanja. Europski sud koristi trodijelni test na način da mora utvrditi (1) da li je kaznenom osudom za uvredu zbog podnositeljičinih izjava u medijima došlo do miješanja u podnositeljičino pravo na slobodu izražavanja; (2) da li je miješanje bilo utemeljeno na zakonu i imalo zakonit cilj; te (3) da li je takvo miješanje bilo nužno u demokratskom društvu. Pritom Europski sud vodi računa o svim okolnostima konkretnog slučaja, a osobito o kontekstu, namjeri, statusu počinitelja, formi i učincima govora, razmjernosti ograničenja/sankcije. Dodatno, Europski sud utvrđuje da li je riječ o temi od javnog interesa; tko je osoba kojoj je povrijeđen ugled; sadržaj izjave te posljedice publikacije.

Sud primjećuje da se ovaj slučaj odnosi na sukob između istodobnih prava, naime, s jedne strane, prava D.O.-a na ugled - dio njegovog privatnog života - i prava podnositeljice zahtjeva na slobodu izražavanja s druge strane. Međutim, rasprava u ovom slučaju - o

nasilju nad ženama i nasilju u obitelji - svakako je jedna od važnijih tema od javnog interesa i predmet društvene rasprave, kako u inkriminirano vrijeme, tako i danas, stoji u presudi Europskog suda za ljudska prava. Iako D.O. nije bio javna osoba dao je intervju navodeći da je udruga koju je vodila podnositeljica bila odgovorna za otmicu njegove kćeri. S obzirom na to da je njegov intervju objavljen u nacionalnim dnevničkim novinama, D.O. je tako ušao u poprište javne rasprave i stoga je trebao imati viši prag tolerancije prema bilo kojoj upućenoj kritici.

Europski sud posebno ističe da članak 10. Konvencije štiti ne samo pravo na javno iznošenje informacija ili ideja koje su pozitivno primljene ili se ne smatraju uvredljivima, već i pravo na iznošenje i onih informacija i ideja koje vrijeđaju, šokiraju ili uznemiruju, ako je to u javnom interesu. Europski sud je naglasio da osuđujuća presuda podnositeljice predstavlja neku vrstu cenzure i mogla je obeshrabriti aktivisticu Tolle da u budućnosti promiče ciljeve svoje udruge.

Slijedom svega iznijetog, Europski sud smatra da domaći sudovi nisu iznijeli relevantne i dovoljne razloge za miješanje u slobodu izražavanja podnositeljice zahtjeva niti su uzeli u obzir načela i kriterije utvrđene sudskom praksom za postizanje pravične ravnoteže između slobode izražavanja i prava na poštovanje privatnog života. Konkretno, nisu uzeli u obzir da je podnositeljica zahtjeva izvršavala svoje pravo na odgovor u vezi s ozbiljnom optužbom protiv udruge čiji je predsjednica niti su izvršili odgovarajući test proporcionalnosti s ciljem procjene cjelokupnog konteksta u kojem su korišteni osporeni izrazi i njihova činjenična osnova. Stoga, Europski sud zaključuje da su domaći sudovi prekoračili slobodu procjene koju imaju na temelju Konvencije i nisu uspjeli postići razumnu ravnotežu između mjera kojima se ograničava pravo podnositeljice zahtjeva na slobodu izražavanja i

legitimnog cilja kojem se teži, radi čega je došlo do kršenja članka 10. Konvencije.

PRAVIČNA NAKNADA

Na ime nematerijalne štete, Europski sud je dosudio podnositeljici iznos od 6.600 EUR, a na ime troškova postupka iznos od 3.500 EUR.

3) Presuda Idžanović protiv Hrvatske (broj zahtjeva 67705/14)

Dana 9. srpnja 2020. godine, Europski sud donio je presudu kojom je utvrdio da je podnositelju povrijeđeno pravo na pošteno suđenje jer ga sud u postupku utvrđivanja ozljede na radu i priznavanja prava iz obveznog zdravstvenog osiguranja nije saslušao na okolnost nastanka ozljede, čime je došlo do povrede iz članka 6. stavka 1. Konvencije.

ČINJENICE

Podnositelj zahtjeva je dana 3. svibnja 2010. godine, zadobio ozljedu na radu tako što je pomagao kolegama utovariti bager na kamion te je prilikom silaska s bagera pao na ruku. Podnositelj je inače po struci inženjer te je bio zaposlen u jednoj privatnoj građevinskoj tvrtki. Podnositelj je pred Hrvatskim zavodom za zdravstveno osiguranje (dalje u tekstu: HZZO) podnio zahtjev da mu se ozljeda prizna kao ozljeda na radu te da mu se odobri novčana naknad. Međutim, HZZO je odbio podnositeljev zahtjev za novčanu naknadu zbog ozljede na radu uz obrazloženje da njegova ozljeda nije uzročno povezana s njegovim radnim zadacima. Podnositelj je zatim podnio upravnu tužbu Visokom upravnom sudu RH prigovarajući da ga HZZO, unatoč njegovom izričitom zahtjevu da ga sasluša, nije saslušao na okolnost povezanosti ozljede i njegovih radnih zadataka. Visoki upravni sud RH odbio je podnositeljevu upravnu tužbu utvrdivši da je HZZO ispravno utvrdio činjenično stanje te zaključio kako usmena rasprava u tom slučaju ne bi bila opravdana.

PRIGOVORI

Podnositelj zahtjeva prigovarao je da mu je povrijeđeno pravo na pošteno suđenje jer ga sud nije htio usmeno saslušati na okolnost nastanka ozljede.

ODLUKA SUDA

Europski sud je utvrdio da središnje pitanje u postupku pred domaćim tijelima nije niti pravno niti tehničko pitanje, već čisto činjenično pitanje da li je podnositeljev radni zadatak bio da se popne na stroj s kojeg je pao, te može li se navedena ozljeda smatrati ozljedom na radu. Uz okolnost da je podnositelj zahtjeva pružio objašnjenje zašto se popeo na stroj s kojeg je pao, domaći sud je odbio održati usmenu raspravu s obrazloženjem da ista nije potrebna i opravdano s obzirom na sve okolnosti slučaja. Europski sud stoga zaključuje da iako hrvatski zakon koji je bio na snazi u relevantno vrijeme nije obvezivao Visoki upravni sud da održi usmenu raspravu, sukladno dobro utvrđenoj praksi Europskog suda, bio je dužan obrazložiti koje su to iznimne okolnosti koje opravdavaju njegovo odbijanje da sasluša podnositelja. Budući Visoki upravni sud nije dao takvo obrazloženje niti razloge zbog kojih je smatrao da podnositeljevo saslušanje nije relevantno, odbijanje da održi usmenu raspravu nije bilo opravdano, radi čega je došlo do povreda prava na pošteno suđenje.

PRAVIČNA NAKNADA

Na ime neimovnske štete, Europski sud je podnositelju dosudio iznos od 1.500 EUR, dok je na ime troškova postupka podnositelju dosuđen iznos od 2.660 EUR.

KUĆA
LJUDSKIH
PRAVA
ZAGREB